

ترجمہ الشافعی فی الاصول

إِتِّجَاهَات

بامقدمہ: استاد علی فرحانی

علیرضازارع - یونس خواجہ وند

تقدیم بہ مصدقہ کہ تمام کلیشہ ہمارا معنا کر دند

پدر و مادر

عنوان قرارداد	الفایق فی الاصول: حجه السیر العقلانیة المعاصر والمستحدثه. فارسی
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه الفائق فی الاصول : اتجاهات/الجنة الفقه المعاصر ؛ با مقدمه علی فرحانی ؛ ترجمه علیرضا زارعی، یونس خواجه وندی.
مشخصات نشر	: همدان: فراگیران سینا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۲ ص.
شابک	: ۹۸۷-۶۲۲-۹۸۲۰۷-۹-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: اتجاهات
موضوع	: عقل گرایی -- فلسفه
موضوع	: Rationalism -- Philosophy
موضوع	: اصول فقه
موضوع	: Islamic law -- Interpretation and construction
شناسه افزوده	: زارعی مشعوف، علیرضا، ۱۳۷۹- مترجم
شناسه افزوده	: خواجه وندی، یونس، ۱۳۷۳-، مترجم
شناسه افزوده	: فرحانی، علی، ۱۳۴۵-، مقدمه نویسنده
شناسه افزوده	: مرکز مدیریت حوزه های علمیه
رده بندی کنگره	: B ۸۳۳
رده بندی دیوبی	: ۶۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۸۲۰۷-۶۲۲-۹۸۷

عنوان کتاب:	ترجمه الفائق فی الاصول (اتجاهات)
مترجمان:	علیرضا زارعی مشعوف - یونس خواجه وندی
ناشر:	انتشارات فراگیران سینا
صفحه آرای، طراحی جلد:	حسن همایی الست - محمد امین طیبی
چاپ:	سینا
شمارگان:	۵۰۰ جلد
نوبت چاپ:	اول / ۱۴۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۲۰۷-۹-۷
قیمت:	۷۰,۰۰۰ تومان

حق مادی و معنوی اثر محفوظ و مخصوص مؤلفان هست. هرگونه برداشت جهت تهیه کتاب، جزوه، فایل الکترونیکی، انتشار، بازنویسی، کپی، تکثیر، اسکن و PDF شرعا و قانونا مجاز نمی باشد.

مقدمه: اضطراب بحث از اعتبار سیره عقلانیه و تبیین اصطلاحات آن ۲۳

فصل یکم: انواع سیره عقلانیه و معیار حجیت آنها

نوع اول: سیره هایی که در فرایند اثبات حکم شرعی واقع می شود ۲۹

معیار حجیت این قسم از سیره ۲۹

نوع دوم: سیره ای که به موضوع حکم شرعی مرتبط می شوند ۳۰

مورد اول: سیره ای به عنوان موضوع حکم شرعی قرار می گیرد ۳۰

مورد دوم: سیره ای که مداخلیتی در شکل گیری موضوع و ظهور برای فعلیت آن دارد.

..... ۳۱

نوع سوم: سیره هایی که در مرحله اثبات به منظور تنقیح و تحقق فعلی در موضوع

حکم دخالت دارند. ۳۵

فصل دوم: ادله حجیت سیره عقلانیه

درآمد بحث ۳۹

- نکته اول : تقسیم بندی سیره به عمومی و خصوصی ۳۹
- قسم اول : ۴۰
- قسم دوم : ۴۰
- نکته دوم : انواع ادله در حجیت سیره عقلانیه ۴۲
- صنف اول از ادله : ادله صحت بناء های عقلانیه ۴۳
- دلیل اول : محال دانستن خطأ عقلاء ۴۳
- دلیل دوم : پیدایش سیره های عقلانی از یک سبب معتبر ۴۴
- دلیل سوم : اشتغال سیره عقلانیه بر سیره شارع ۴۵
- دلیل چهارم : موافقت شارع با سیره عقلاء ۴۵
- تنبيه ۴۹
- صنف دوم از ادله ۵۰
- صنف سوم از ادله : دلائل کاشف از امضاء سیره عقلاء ۵۰
- دلیل اول : وجوب امر به معروف و نهی از منکر ۵۰
- دلیل دوم : وجوب دفع منکر از گروه هایی که در آینده متولد خواهند شد ۵۲
- دلیل سوم : وجوب ارشاد شخص جاهل به احکام و تبلیغ شریعت ۵۳
- دلیل چهارم : محال بودن نقض غرض ۵۴
- دلیل پنجم : قاعده لاضرر ۵۷
- دلیل ششم : ظهور حالی (در مقابل مقالی) در صورت سکوت ۶۰
- دلیل هفتم : بناء عقلاء ۶۴
- دلیل هشتم : دلیل قائمه بر امضاء سیره عقلانیه معینه ۶۵
- دلیل نهم : عمل شارع مطابق با سیره معینه عقلانیه ۶۶

فصل سوم: طرق احراز سیره و ردع خشن آن

- جایگاه اول : طرق احراز سیره ۷۱
- مقدمه ۷۱
- مرحله اول: طرق احراز سیره معاصره با عصر ما ۷۱
- طریق اول : استقراء ۷۱
- طریق دوم : تحلیل وجدانی ۷۲
- راه سوم : ضرورت و احتیاج به نفس سیره ۷۳
- راه چهارم: نقل و شهادت ۷۳
- مرحله دوم : طرق احراز سیره معاصر با دوره معصومین ۷۳
- طریق اول: استقراء ۷۴
- طریق دوم: تحلیل وجدانی ۷۴
- راه سوم : ضرورت و احتیاج به سیره ای خاص ۷۵
- راه چهارم: نقل تاریخی ۷۵
- طریق پنجم: کشف سیره به وساطت سیره معاصر با ما ۷۵
- طریق ششم: تحقق نیافتن جایگزین برای سیره ۷۶
- راه هفتم : کثیر نبودن سوال ۷۶
- حالت دوم: بدانیم یا احتمال دهیم که آن سلوک مخالف سیره، موافق با طبع جامعه و دارای اثر در میان مردم است ۷۶
- تنبیه: طرق احراز ارتکاز عقلانی ۷۷
- جایگاه دوم : طرق احراز عدم ردع ۷۷

طریق اول: نرسیدن ردع نسبت به سیره راسخه ای . ۷۷.....

راه دوم : نرسیدن بدیلی برای سیره ۸۰.....

فصل چهارم: شرطیت شیء ردع کننده از لحاظ کم و کیف

درآمد ۸۷.....

جایگاه اول : منع سیره از پیدایش ظهور ۸۷.....

شیوه تبیین دلیل ۸۸.....

جایگاه دوم : کفایت و عدم کفایت انواع ظهورات در ردع ۹۴.....

ظهور عمومی و اطلاقی ۹۴.....

فصل پنجم: ادله فی کننده حجیت سیره

درآمد ۱۰۳.....

وجوه اثبات ردع عام از سیره ۱۰۳.....

وجه اول : ادله بازدارنده از عمل به غیر یقین ۱۰۳.....

تقریب اول : ردع شارع از سیره به سبب آیات ۱۰۳.....

مناقشه دوم : کفایت نکردن اطلاق در ردع ۱۰۴.....

تقریب دوم : منعقد نشدن ظهور حال برای شارع در امضاء سیره ۱۰۵.....

مناقشه : ۱۰۵.....

وجه سوم : نهی از به مشقت اقتادن در چیزی که سکوت خداوند در آن محرز است ۱۰۷.....

فصل ششم: میزان ثبوت سیره با امضاء

درآمد ۱۱۳.....

- یکم - وجوب امر به معروف و نهی از منکر ۱۱۳
- دوم - وجوب دفع منکر ۱۱۳
- سوم - وجوب ارشاد جاهل ۱۱۳
- چهارم - محال دانستن نقض غرض ۱۱۳
- پنجم - عمومیت قانون نفی ضرر رسانی در مورد معتبر دانستن حق عرفی ۱۱۳
- ششم - ظهور موافقت شارع با سکوت به شکل ظهور حالی ۱۱۳

خاتمه اے در باب تعارض سیرہ ها و جایگزینی و نابود شدن آنها ۱۱۹

- تعارض سیرہ ها ۱۲۱
- تبدیل و جایگزینی در سیرہ ها ۱۲۲
- نابود شدن و اضمحلال سیرہ ۱۲۳

تطبیقات فقهی ۱۲۷

- مواردی که سیرہ عقلانیه بهر مند می شوند ۱۲۷
- مورد اول: صحت بیع معاطاتی ۱۲۷
- مورد دوم: اصاله السلامه ۱۲۷
- مورد سوم: اثبات پیدایش شرط ارتکازی در معامله ۱۲۷
- مورد چهارم: الزامی نبودن مالیت نوعی برای دو عوض در بیع ۱۲۸
- مورد پنجم: محقق شدن معاوضه قهری ۱۲۸
- مورد ششم: شهادت حال ۱۲۸
- مورد هفتم: قاعده ۱۲۹
- مواردی که ادعای قائم شدن سیرہ عقلانیه در آن رد شده است ۱۲۹

مورد اول : اصل عدم تاخر امر حادث ۱۲۹

مورد دوم : قاعده عدل و انصاف ۱۳۰

مورد سوم : حيازت و جمع آوری اموال مباح ۱۳۰

مورد چهارم : جمع آوری اموال توسط اجير عامل ايجاب برای مالک شدن مستاجر
است ۱۳۱

مورد پنجم : به ازدواج در آوردن حمل ۱۳۱

باب دوم: سیره متشرعه.....

مقدمه ۱۳۵

جایگاه اول : تعریف سیره اهل شریعت ۱۳۵

جایگاه دوم : حجیت سیره متشرعه ۱۳۷

مقام سوم : حجیت سیره متشرعه مستحدثه ۱۴۱

مقام چهارم : حجیت ارتکاز متشرعه ۱۴۱

باب سوم: قاعده لو کان لبان ۱۴۲

در آمد ۱۴۵

عنوان اول : توضیح قاعده ۱۴۵

عنوان دوم : موارد جاری شدن این قاعده ۱۴۶

عنوان سوم : مراد از مشهور شدن و ظهور ۱۴۸

عنوان چهارم : اعتبار سنجی این قاعده ۱۴۸

عنوان پنجم : شرائط جاری شدن قاعده ۱۵۲

مقدمه نویسندهگان

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمد الله حمد الشاکرین و نصلى و نسلم على محمد و آله الطاهرین

عقلانیت، مبنای عمل و ارزیابی آن است. انسان موجودی عامل است و عاملیت چه در مرحله فردی و چه در مرحله اجتماعی تمدنی از جواب های عقلانیت و چارچوب های آن نشأت می گیرد. فلسفه عقلانیت با توجه به پارادایم های قدسی یا لیبرالیسم، می تواند تمدن نوین اسلامی یا سکولاریسم بسازد.

عقلانیت بر اساس هنجار ها، مبانی و اهداف جلو می رود و خنثی نیست لذا به بنیاد شناسی کیفی، مبنایی، معنایی و راهبردی با تمرکز بر پهنانگر به مسائل نیازمندیم. و از لحاظ زمان به شکل طولی می توان می توان مکاتب را بر اساس عقلانیت تمدنی شان تاریخ بندی کرد. علم اصول فقه یکی از علوم ابزاری است که باید در آن راهبرد های استنباط حکم شرعی، متناسب با نیاز های تاریخ معاصر اعمال شود و مضاف بر آن بتواند در خدمت عقلانیت اسلامی برای پیشبرد تمدن نوین اسلامی باشد.

عقلانیت اسلامی کلیدی است که در دوران حاضر در تمام علوم انسانی اسلامی، راهگشا تمدنی است که رهبر انقلاب از آن وعده داده است منتهی تا فلسفه عقلانیت از اصل معرفت واقع و گذاره دینی تا فلسفه سیاست مشخص نشود، نمی توان راهبرد هایی را از دل عقلانیت بیرون کشید و ادعاء کرد که صددرصد اسلامی است.

برخی از اندیشمندان معاصر در بخش روش شناسی علوم به آسیب شناسی سه علم اصلی اسلامی (کلام، اخلاق، فقه) پرداخته اند و عمده اشکالی که در بخش فقه مطرح کردند این است که : چه در فقه و چه در اصول فقه نمی توان روزنه ای یافت که مستقیماً ارتباط با پارادایم های اصلی اسلامی و عقلانیت خاص اسلامی را درک کرد و لذا همین باعث شده فقه

هیچ ارتباطی بین گذاره های دینی و واقعیت خارجی نتواند پیدا کند و هیچ راهکار و راهبردی در این زمینه وجود نداشته باشد و این اسلام را در مرحله اولیه عمل نگه می دارد تا چه رسد به تمدن اسلامی. این اشکال اساسی اخیرا با پاسخ هایی بنیادی و جامعه شناختی رو به رو شده و از طرفی راهکار ها و مدل ها و روش ها بلکه روش شناسی هایی و حتی سیستم و شبکه هایی در زمینه حل این بحران پیدا شده است.

اثر حاضر در حل بحران فعلی به منظور اصلاح نگاه به عقلانیت و سلوک اجتماعی، سلوک شرعی، پاسخ گویی های معاصر با توجه به دایره های متون شرعی و استنتاج در محور فقه و متون شرعی در بستر علم فقه مدون شده آمده و راهکار های علم اصول را در حل مسائل فقهی اجتماعی مطرح کرده است تا گامی به سوی تمدن نوین اسلامی با پشتوانه های هدفمند فقهی، عقلانی- قدسی برداشته باشد.

اجتهاد سیستمی است از نگاهی جامع به تمام ابعاد یک موضوع تا به شکل کاملا اسلامی در خدمت اجتماع قرار گیرد و در آن زمینه هم بتواند راهکار هایی را برای بروز اجتماعی به شکلی که هم عقائد و اصول ثابت اسلامی در آن بروز کند تا روح در آن دمیده شود و هم اخلاق در آن مد نظر گرفته شده باشد تا تشنگی و میل به تکامل در آن یافت شود و هم فقهی باشد تا بتوان با استناد به شرع، مسئله قرب و بعد معنوی را در آن یافت.

سه ساحت اصلی می تواند اسلامی را نشان دهد که زیر بنایش مبانی بنیادی که یک نظام از نگاه به شیوه فهم آن موضوع و حکم را آموزش داده باشد و هم نگاه به رابطه های خدا با عباد، عباد با خود و عباد با جامعه و نوع نگاه به انسان و ساحت های او، خاسته های او، وضعیت های انسان موجود، انسان مطلوب و تغییر آن و نوع نگاه به اخلاق و هنجارها، به حقوق و در نهایت به حاکمیت و سیستم اسلامی را بررسی کرده باشد و هم به ابعاد رو بنایی آن دقت داشته باشد تا اسلام را از فرض اسطوره لیبرالیسم به انسان کامل تحقق یافته دست یافتنی تبدیل کند.

در پایان سخن از یگانه الگوی زندگی ام، پدر عزیزم و یگانه انگیزه بودنم مادرم و اساتید ارجمند حجج الاسلام: علی فرحانی، احمدی اصل، رستگاری، حمزه پور، شعبانی، غلامی، بهرامی، هاشمی خاضعانه کمال تشکر و قدردانی دارم.